

Okuma Buluşmaları

Nasıl Okuyoruz? & Nasıl Konuşuyoruz?
Eleştirel Okuma & Analiz

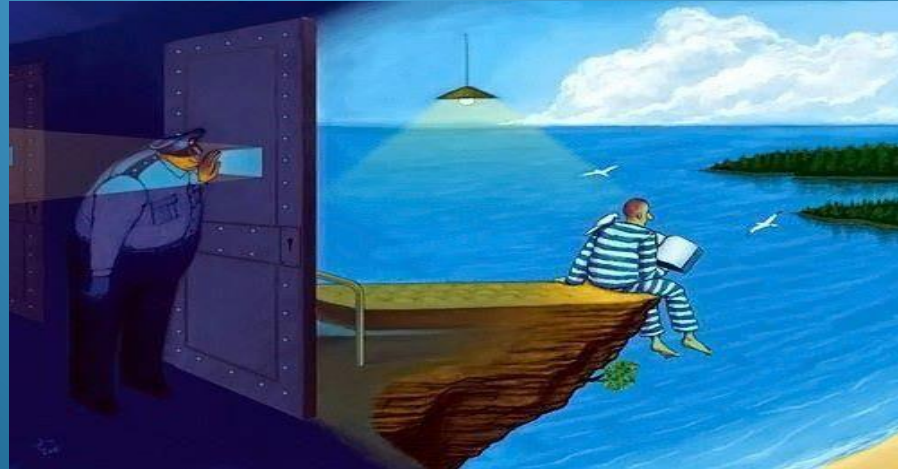
Birgül Sarıoğlu
Mustafa Sütlaş
10 Mart 2021
Çarşamba, 19.30
Zoom buluşması

iletişim/bilgi: mussut2@gmail.com

Okuma Buluşmaları

Nasıl Okuyoruz? & Nasıl Konuşuyoruz?

Eleştirel Okuma & Analiz

Neden okunur? & Nasıl okunur? & Kimiz?

- Anlamak, bilmek, öğrenmek ve keyif almak için okuruz.
- Yapıtını okuduğumuz yazar kadar, aynı zamanda onu okuyan kendimizi de yeniden yaratma sürecine dahil ederek okuruz.
- “Ne okuduğunu söyle, ne olduğunu söyleyeyim” yeterli bir çıkarım değildir, buna ek olarak “okuduğundan ne anladığını söyle, senin ne olduğunu söyleyeyim” demek de gerekir.

Okuma buluşması tartışma planı-1

- **Kişisel genel değerlendirmeler**
 - kolay okudu mu, beğendi mi beğenmedi mi, özellikle hoşuna giden yanlar, okumak keyif verdi mi? kendi hakkında ve kitap hakkında neleri fark etti, okuma sürecinden neler öğrendi, yazarın başka kitaplarını okumak için bir dürtü oluşturdu mu? başat eleştirileri neler?
- **Yazar hakkında bilgi paylaşımı**
 - yazara dair biyografik ve yazarlığıyla ilgili bilgi sunma, yazılmış yapıtların bilgisinin ve bazı önemli alıntılarının paylaşılması.

Okuma buluşması tartışma planı-2

- **Temalar üzerine konuşmalar**

- metinde ele alınan tema, olaylar ve karakterlerle ilgili daha derin ve önemli noktalara değinilen konuşma ve tartışmalar. Bilgi birikimi ve/veya temaya ilişkin araştırmaları dayanak alan bilgi ve düşüncenin aktarılması.

- **Biçim ve ifade özellikleri üzerine değerlendirmeler**

- modern anlatı olup olmadığı, bunların temel yazın özelliklerine uyup uymadığı, buluştuğu ve ayrıldığı noktalar öncelikli olmak kaydıyla sıklıkla “dil, üslûp ve biçim / biçem” özellikleri değerlendirme.

Okuma buluşması tartışma planı-3

- **Eksiklikler değerlendirilmesi**
 - yapıt üzerinde vurgulanması gereken temel eleştiri ve görülen eksikliklerin tartışılması.
- **Önemli bölümlerden örnek okumalar**
 - okunan metin içinde yer alan ve çarpıcı olan ya da güzel bulunan bölümler birlikte okunur ve üzerinde konuşması.
- **Farklı çeviriler ve kitapla ilgili yapıtlar**
 - okunan metnin farklı versiyon ya da çevirileri varsa onlara dair bilgilendirme ve değerlendirme yapılması. Metne ilişkin farklı uygulamalar ve/veya varsa film uyarlamaları üzerine paylaşımlar yapılır.

Düşülen hatalar & engeller-1

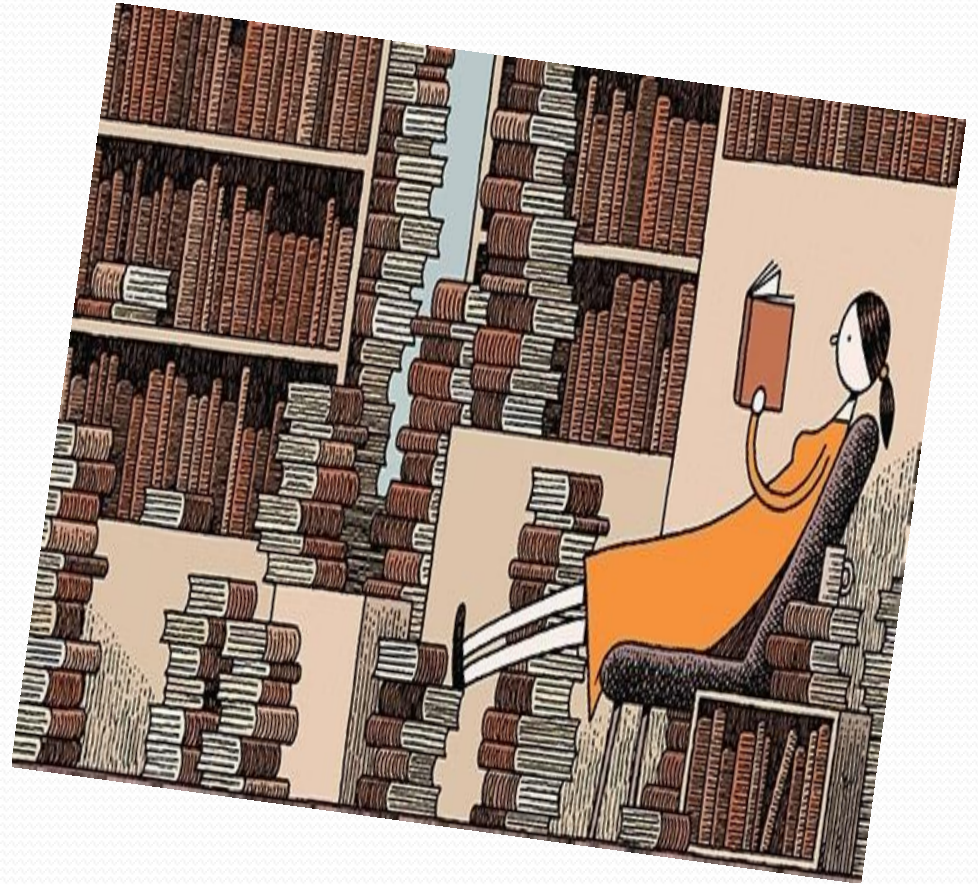
- Okunan metni analiz etmeyip, okuduğu metni tümüyle anlatmaya yönelme,
- Metnin vermiş olduğu tek boyutluluk ya da sınırlılık içinde metni okumaya ya da anlamaya yönelme,
- Kültürel kodlama, tabu ve dogmaları tartışmaktan kaçınma,
- Metni detaylı ve derinlemesine okumama nedeniyle dolaylı anlamları gözden kaçırma,
- Moderatörün sorduğu soruyu önemsememe ve/veya dinlememe,

Düşülen hatalar & engeller-2

- Moderatörün ileri sürdüğü görüşü kabul etme ve tartışmaktan kaçınma,
- Başka katılımcının söylediğini beğenme ve aynı görüşleri tekrarlama,
- Kendi görüşünü beğenmeme ve/veya ifade etmekten çekinme,
- Metine ilişkin ek kaynakları okumaya zaman ayırmama / ayıramama,
- Farklı kaynaklardan elde edilen bilgiyi kendi görüşün ile harmanlayamama...

Okumanın boyutları...

- Gerçeklik
- Bilgi
- Deneyimsellik
- Bilinçdışılık
- Yaratıcılık

Gerçeklik boyutu...

- Somut metni okurun anlamlandırması,
- Okurun kapasitesine göre doğrudan anlam çıkarımı,
- Okurda bir algı, düşünce ya da duygu uyandırması,
- Yazarın yazdığının okur tarafından anlaşılması...

ASLINDA TEMEL OKUMA

Örnek

Ali okula gitti.

Bilgi boyutu...

- Herkesçe bilinebilir olan ya da öğrenilebilir olan,
- Yazarın kimliği, geçmişi, eğitimi, kültürü, neler yaptığı, yazdığı ve yapıtının okunduğu andaki durumu, daha önce yazdıkları, kamuya yansıyan güncel konulardaki düşünce ve önerileri, yaşamı...vb.

Örnek

Ali'nin gittiği yer olan «okul»un ne olduğu gerçeklik boyutundaki anlamı dışına çıkararak, «okul»un toplumsal bağlamıyla anlamlandırılmasının yolu açılmıştır.

«Okul»a ilişkin somut, nesneler bilgileri ve yazarın tüm öznel yorum ve katkıları ortaya çıkmıştır. Metin artık «ortak bilgi evrenine» eklenmiştir.

Deneyimsellik boyutu...

- Okurun kendi öz gerçekliğini yansıtır yani öznel,
- Okurun hem o güne kadar ki tüm yaşamında, hem de o ana kadarki tüm okumalarında gördüğü, öğrendiği, edindiği, deneyimlediği bilgiler ve yaşanmışlıklar,
- Kitabı okurken yanına konulan notun, açıklayıcı, tanılayıcı olmaktan çıkıp etkin bir müdahalenin olması yani okurun sözünün olması,
- Metnin nesnelliğinin okurun öznelliğiyle harmanlanması....

Örnek

“Okul” da hem yazarın, hem de toplumun atfettiklerine ek olarak yeni bir anlam çoğalmasına maruz kalmış ve “başka” bir “okul” ile birleşerek, çoğalmıştır.

“Ali okula gitti” cümlesi okurun yarattığı yeni bir anlama sahiptir.

Bilinçdışılık boyutu...

Örnek

“Okul” kavramının çağrıştığı yaşanan ve/veya şahit olunan «cinsel taciz» ve/veya «öğretmen şiddetinin» bilinç düzeyinde ortaya çıkması ve okurun kullandığı dille ifşa edilmesidir.

“Ali okula gitti” cümlesi okurun bilinçdışı fenomeniyle yeni anlamlar dünyasına evrilerek, yeni temasıyla okunur.

Yaratıcılık boyutu...

- Okur okurluktan çıkmış “yazar” olmaya başlar,
- Yeni bir metin ortaya çıkar,
- Okur bir yazıcıya yani yaratıcıya dönüşür,
- Yeni somut metin tartışılmaya başlanır...

Örnek

«Ali okula gitti»nin farklı anlamlandırılmaları, yazarın ifadesindeki çok boyutluluk kadar okurun kim, ne, nasıl okuduğuna dair ipuçları da taşımaktadır.

Eleştirel okuma & analiz

- Bir metnin okunması ve yorumlanması eleştirel bir analizdir.
- Kullanılan analiz dili bir eylem, iletişim formu, sosyal pratik olarak görme ve yorumlama özelliği taşır yani ideolojiktir.
- Disiplinler arası bir yaklaşımdır. Sosyoloji, felsefe, psikoloji, iletişim, tarih gibi farklı disiplinlerin yaklaşımlarından faydalanır.
- Eleştiriye ve öz eleştiriye açıktır.
- Tüm yöntemlerden beslenerek anlar ve yorumlar.
- Metinler arası ilişkinin analizi yapılır.
- Gizli olan anlamlar ortaya çıkarılır.
- Tarihsellik boyutu önemlidir. (okunan metnin ne zaman yazıldığı; hangi döneme işaret ettiği; ne zaman okunduğu)
- Metindeki yapı bozulur ve yeniden üretilir.
- Ortaya çıkan söylemler tartışılır.

Referans:

Sütlaş, M. (2018). *Nasıl okuyorum, nasıl değeriendiriyorum?: Kurgusal metinleri okuma ve değeriendirme kılavuzu*. <http://www.sutlas.gen.tr/nasilokuyorum.htm>